

УДК 378.14:64

Оксана Кудря, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики технологічної освіти
Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються питання підготовки майбутніх учителів до навчання учнів технології побутової діяльності, аналізуються особливості вивчення студентами основ домашнього господарювання та методики навчання основам домашнього господарювання, визначається змістове наповнення відповідних навчальних дисциплін.

Ключові слова: трудове навчання, технологія побутової діяльності, основи домашнього господарювання.

Літ. 12.

Оксана Кудря, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры теории и методики технологического образования
Полтавского государственного педагогического университета имени В.Г. Короленка

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ОБУЧЕНИЮ ШКОЛЬНИКОВ ТЕХНОЛОГИИ БЫТОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматриваются вопросы подготовки будущих учителей к обучению школьников технологии бытовой деятельности, анализируются особенности изучения студентами основ домашнего хозяйствования и методики обучения основам домашнего хозяйствования, определяется содержательное наполнение соответствующих учебных дисциплин.

Ключевые слова: трудовое обучение, технология бытовой деятельности, основы домашнего хозяйствования.

Oksana Kudria, Ph.D. (Pedagogic), Docent of
Theory and Methods of Technological Education Department
Poltava National Pedagogical University by V. Korolenko

TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN TEACHING TECHNOLOGY OF HOUSEHOLD ACTIVITY TO PUPILS

This article deals with the training future teachers in teaching technology of household activity to pupils. The peculiarities of basics housekeeping studying and methods of teaching of the basics of housekeeping are analyzed. The content of subjects is defined.

Keywords: labor training, technology of household activity, basics of housekeeping.

Постановка проблеми. Формування технологічно грамотної особистості, підготовленої до життя і активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві – є головною метою трудового навчання [5, 3].

Щодо реалій сьогодення, то важливого значення набуває питання підготовки учнів з основ побутової культури, ознайомлення їх з технологією побутової діяльності та формування навичок соціально-побутового орієнтування. Актуальність означеного вище питання підтверджується введенням до навчальної програми “Трудове навчання. 5 – 9 класи”, за якою почали навчатися

учні 5-х класів у 2013/2014 н.р., розділу “Технологія побутової діяльності”.

Таким чином, вирішення завдання підготовки учнів до життя та формування у них навичок побутової культури здійснюється, зокрема і в процесі трудової підготовки учнів під час опанування ними розділу “Технологія побутової діяльності”. І якість організації навчального процесу знаходиться у безпосередній залежності від фахової підготовки майбутніх учителів, сформованих у них знань фактичного матеріалу та знань з методики навчання учнів основам домашнього господарювання.

Мета статті. Розглянути особливості підготовки майбутніх учителів до навчання учнів технології побутової діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Розкриття сучасної моделі домашнього господарства, сучасного розуміння понять “дім” та “родина” здійснюється рядом науковців (Е.М. Кульбацкий, Г.В. Ганьшина, А.В. Короткова, І.Ю. Рябова) у праці “Теорія і практика домоведення: навч. посібник” [2]. Потрібно відмітити, що у Росії протягом десяти років у вищих навчальних закладах готують менеджерів за новою спеціальністю “Домознавство”.

Ряд статей О.В. Лихолат присвячено проблематиці підготовки майбутніх вчителів за спеціалізацією “Основи домашнього господарювання”. Зокрема, у статті “Сучасна парадигма спеціалізації “Основи домашнього господарювання” О.В. Лихолат аналізує смислові доміанти домогосподарства та цільові установки діяльності у сфері домашнього господарювання з орієнтацією на створення успішних передумов формування ціннісно-оціночного бачення майбутнього вчителя технології, спеціалізації “Основи домашнього господарювання” [3].

Інша стаття О.В. Лихолат “Концептуальні основи спеціалізації “Основи домашнього господарювання” у підготовці вчителя технології” присвячена аналізу джерел та концептуальних основ формування змісту додаткової спеціалізації “Основи домашнього господарювання” в підготовці вчителя технології на технологічному факультеті. В статті обґрунтований вибір навчальних предметів додаткової спеціалізації в навчальному плані підготовки спеціаліста за напрямом “Технологічна освіта”.

У статті “Основи споживчих знань” в циклі підготовки вчителя технології, спеціалізації “Основи домашнього господарювання” О.В. Лихолат досліджує особливості впровадження споживчої освіти до циклу підготовки вчителя технологій та аналізує зміст навчального курсу “Основи споживчих знань” [4].

Впродовж останнього десятиліття була видана навчально-методична література з питань навчання учнівської та студентської молоді основам побутової культури. Ґрунтовною є праця “Сімейно-побутова культура та домашня економіка: навч. посібник” за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук [6]. Для проведення занять з трудового навчання призначена книга Л.І. Денисенко “Азбука домашнього господарювання” [1]. Я.Г. Цибульком, Ю.К. Рудневою, О.А. Овчинніковою, Н.П. Климовим розроблено ряд факультативних курсів, що включають програму і поурочні плани [9 – 12]: “Наші домашні справи”, “Побутова техніка”, “Житло”, “Раціональне ведення домашнього господарства”.

Виклад основного матеріалу. Проблема підготовки майбутніх учителів до навчання учнів

технології побутової діяльності вирішується комплексно. Перш за все сформувані у них фактичні знання з окресленого питання покликана навчальна дисципліна “Основи домашнього господарювання”. Згідно з навчальним планом дана навчальна дисципліна вивчається студентами 3 курсу протягом п’ятого та шостого семестрів. Розробляючи її змістове наповнення враховувались питання, відображені в змісті розділу “Технологія побутової діяльності” програми трудового навчання (5 – 9 класи) [5].

Таким чином, змістове наповнення даної навчальної дисципліни включає такі структурні елементи: приміщення сучасної оселі, їх обладнання; естетика інтер’єру сучасного житла; декоративний текстиль в дизайні інтер’єру житлових приміщень; квіти як зелена декорація інтер’єру житла; догляд за житлом; догляд за меблями; побутова техніка; екологічна безпека житла; економіка домашнього господарства; елементи культури споживача; культура готування та споживання їжі; сервірування столу, етикет поведінки за столом; культура зовнішнього вигляду; догляд за одягом та взуттям, догляд за аксесуарами; догляд за шкірою та володіння мистецтвом макіяжу як складова особистої культури; догляд за волоссям та особливості створення зачісок до різних життєвих подій.

Метою навчальної дисципліни “Основи домашнього господарювання” є засвоєння теоретичних основ технології домашнього господарювання, формування у студентів практичних навичок щодо організації та ведення домашнього господарства, розвиток у них пізнавальної активності та творчих здібностей, формування потреби до самовдосконалення у процесі роботи над власним іміджем.

До завдань навчальної дисципліни відноситься забезпечення умов, за яких студенти успішно засвоюють основні положення теорії і практики культури житла, основ етикету, культури зовнішнього вигляду, оволодіють комплексом знань і умінь, необхідних для глибокого засвоєння навчального матеріалу, що допоможе не тільки розвинути та проявити творчі здібності у навчально-виховному процесі, а й збагатити професійну компетентність майбутніх вчителів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: історичні етапи формування домашнього господарства; поняття домогосподарства; особливості обладнання приміщень сучасної оселі; сутність естетики інтер’єру; основи догляду за житлом; елементи культури споживача; складові культури готування та споживання їжі; складові культури зовнішнього вигляду; основи догляду за одягом та взуттям.

Також, у результаті вивчення даної навчальної дисципліни студенти повинні вміти: працювати з літературними джерелами та іншими видами інформації з питань побутової культури, відбирати найголовніше та систематизувати його; добирати обладнання для приміщень сучасної оселі; здійснювати естетичне оформлення інтер'єру приміщень; доглядати за кімнатними квітами, створювати квіткові композиції; доглядати за житлом; визначати родинні потреби та розраховувати бюджет сім'ї; організувати харчування родини; намічати шляхи самовдосконалення при формуванні власного іміджу.

Наступним кроком у підготовці майбутніх учителів до навчання учнів технології побутової діяльності є оволодіння методикою вивчення основ домашнього господарювання у процесі трудового навчання. Студенти опановують навчальну дисципліну "Основи домашнього господарювання з методикою навчання". Згідно з навчальним планом дана навчальна дисципліна вивчається студентами 5 курсу протягом дев'ятого та десятого семестрів. Змістове наповнення даної навчальної дисципліни є таким: особливості викладання трудового навчання у школі на сучасному етапі; навчально-методичне забезпечення занять; планування педагогічної праці вчителя з основ домашнього господарювання; методика вивчення основних тем розділу "Технологія побутової діяльності" навчальної програми "Трудове навчання, 5 – 9 класи"; метод проектів у процесі опанування учнями основ домашнього господарювання; методика позакласної та позашкільної роботи з основ домашнього господарювання; методика виховної роботи з учнями у процесі вивчення основ домашнього господарювання.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння методики навчання основам домашнього господарювання, розвиток та формування навиків, інтелекту, мислення, що є необхідними в процесі підготовки до занять; формування у студентів практичних навичок щодо організації та ведення навчального процесу за розділом "Технологія побутової діяльності" у 5 – 9 класах; розвиток та формування якостей, що торкаються сфери почуттів і емоцій: творчий підхід, відповідальність, охайність.

Завданням навчальної дисципліни "Основи домашнього господарювання з методикою навчання" є практична підготовка студентів до викладання основ домашнього господарювання в рамках навчального предмета "Трудове навчання" у школі. Результатом такого навчання є формування системи вмінь і навичок з

підготовки до занять трудового навчання, організації позакласної та позашкільної роботи з учнями з основ домашнього господарювання.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студенти повинні знати: концептуальні основи ведення домашнього господарства; місце навчального матеріалу з основ домашнього господарювання в змісті трудового навчання учнів 5 – 9 класів; зміст нормативної та навчально-методичної літератури; зміст та методику проведення занять за темами розділу "Технологія побутової діяльності" у 5 – 9 класах; особливості організації практичної роботи учнів при вивченні основ домашнього господарювання; сутність методу проектів, алгоритм проектно-технологічної діяльності; методику оцінювання навчальних досягнень учнів; методику залучення учнів до опанування основ домашнього господарювання у процесі позакласного та позашкільного навчання.

Майбутній учитель повинен вміти: застосовувати знання про вітчизняний і зарубіжний досвід ведення домашнього господарства для розв'язання практичних завдань керування домом; застосувати наукові методи і принципи формування домашнього середовища; проводити аналіз нормативної та навчально-методичної літератури; розробляти плани-конспекти уроків за темами розділу "Технологія побутової діяльності" у 5 – 9 класах; володіти методикою розв'язання навчальних, виховних і розвивальних завдань у навчальному процесі; володіти методикою проблемного навчання; виконувати перевірку та оцінювання знань, умінь, навичок учнів; розробляти навчальні програми гуртків.

Відмітимо, що вивчення навчальної дисципліни "Основи домашнього господарювання з методикою навчання" спрямоване на осмислення студентами специфіки навчання учнів 5 – 9 класів за темами розділу "Технологія побутової діяльності". Вони усвідомлюють, що на кожному уроці має бути практична робота. Її зміст визначається вчителем самостійно залежно від теми уроку та виду робіт, що виконуватимуться під час уроку. А засвоєння теоретичного матеріалу доцільніше проводити під час практичних робіт, не витрачаючи на це окремого навчального часу.

Крім того, студенти мають усвідомити, що при підготовці до уроків особливу увагу доцільно звертати на вибір форм та методів роботи з учнями.

На уроках потрібно застосовувати ділові, рольові ігри, аналіз конкретних виробничих ситуацій, проблемний виклад матеріалу. Ці засоби активізують самого учня, його логічне, технічне та конструкторське мислення [8, 90]. А розвиток

самостійних творчих здібностей учнів заслуговує особливої уваги, оскільки через творчість найбільш повно виявляються професійні інтереси та нахили.

Суттєвим кроком у підготовці майбутніх учителів до навчання учнів технології побутової діяльності є виконання ними курсової роботи з дисципліни “Основи домашнього господарювання з методикою навчання”. Згідно з навчальним планом курсова робота з основ домашнього господарювання виконується студентами 5 курсу протягом десятого семестру, враховуючи результати навчально-педагогічної практики дев'ятого семестру.

Курсова робота є дослідницькою за своїм характером і передбачає інтеграцію раніше отриманих знань з дисциплін “Технологічний практикум”, “Декоративно-прикладна творчість”, “Прикладна та технічна творчість”, “Педагогіка”, “Психологія”, “Професійна педагогіка”, “Методика трудового і професійного навчання”, а також використання цих знань у галузі професійної діяльності вчителя технологій, що працюватиме у системі загальної середньої освіти.

Метою виконання курсової роботи є формування професійно-педагогічного мислення на основі інтеграції знань з основ домашнього господарювання, спеціальних дисциплін, психології, педагогіки, методики трудового та професійного навчання.

Для найбільш повного здійснення вказаної мети завдання до курсової роботи було складено таким чином, що при його виконанні необхідно звернутися до основних тем навчальних дисциплін “Основи домашнього господарювання” та “Основи домашнього господарювання з методикою навчання”, враховувати базові знання з курсу “Методика трудового та професійного навчання”, звертатися до методичної літератури з трудового навчання, до практичного досвіду роботи загальноосвітніх шкіл.

У результаті виконання курсової роботи розв'язуються завдання з формування у майбутніх учителів умінь підбирати і аналізувати психолого-педагогічну літературу та літературу з питань побутової культури, проводити вивчення педагогічного досвіду та інтерпретувати його результати при розв'язанні педагогічних задач, розробляти методичні рекомендації, направлені на вивчення окремих тем навчальних програм або вирішення конкретної педагогічної проблеми.

Висновки. Таким чином, проблема підготовки майбутніх учителів до навчання учнів технології побутової діяльності вирішується комплексно. По-перше, опанування студентами

основ домашнього господарювання спрямоване на засвоєння теоретичних положень технології домашнього господарювання та формування практичних навичок щодо організації та ведення домашнього господарства. По-друге, вивчення студентами методики навчання основам домашнього господарювання забезпечує їх практичну підготовку до викладання розділу “Технологія побутової діяльності” у 5 – 9 класах в рамках навчального предмета “Трудове навчання” у школі. По-третє, виконання студентами курсової роботи з навчальної дисципліни “Основи домашнього господарювання з методикою навчання” спрямоване на формування професійно-педагогічного мислення на основі інтеграції знань з основ домашнього господарювання, спеціальних дисциплін, психології, педагогіки, методики трудового та професійного навчання.

1. Денисенко Л.І. *Азбука домашнього господарювання: навч. посіб. з трудового навчання для учнів 5 – 9 кл. загальноосвіт. шк., ліцеїв, гімназій / Л.І. Денисенко.* – К.: А.С.К., 2003. – 232 с. : іл.

2. Кульбацький Е.М. *Теория и практика домоведения: учебное пособие / Е.М. Кульбацкий, Г.В. Ганьшина, А.В. Короткова, И.Ю. Рябова.* – М.: ИНФРА-М, 2009. – 208 с.

3. Лихолат О.В. *Сучасна парадигма спеціалізації “Основи домашнього господарювання” підготовки вчителя технології / О.В. Лихолат. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки).* – Бердянськ: БДПУ, 2011. – № 3. – 340 с.

4. Лихолат О.В. *“Основи споживчих знань” в циклі підготовки вчителя технології, спеціалізації “Основи домашнього господарювання” / О.В. Лихолат. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* – ВИПУСК 30 / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; редкол. В.П. Андрущенко [та ін.]. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – С. 120 – 124.

5. *Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Трудове навчання, 5 – 9 класи.* – К.: Видавничий дім “Освіта”, 2013. – 80 с.

6. *Сімейно-побутова культура та домашня економіка: навч. посібник / за ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук.* – К.: Вища освіта, 2004. – 480 с.

7. Слюсаренко Н.В. *Науково-методичне забезпечення організації навчально-пізнавальної діяльності учнів 5 – 9 класів на уроках обслуговуючої праці: Монографія / Н.В. Слюсаренко.* – Херсон: Айлант, 2003. – 120 с.

8. *Освітні технології: навч. метод. посіб / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За ред. О.М. Пехоти.* – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.

ВИДИ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

9. Цибулько Г.Я. Трудове навчання. 10–12 класи. В 5-ти ч. Частина 1. Факультативний курс “Наші домашні справи”. Програма. Поурочні плани / Г.Я. Цибулько, Ю.К. Руднева. – Словянськ: ПП “Канцлер”, 2007. – 84 с.

10. Цибулько Г.Я. Трудове навчання. 10–12 класи. В 5-ти ч. Частина 1. Факультативний курс “Житло”. Програма. Поурочні плани / Г.Я. Цибулько, О.А. Овчиннікова. – Словянськ: ПП “Канцлер”, 2007. – 84 с.

11. Цибулько Г.Я. Трудове навчання. 10–12 класи. В 3-х ч. Частина 1. Поурочні плани из розділу “Раціональне ведення домашнього господарства” / Г.Я. Цибулько, Н.П. Климова. – Словянськ: ПП “Канцлер”, 2007. – 180 с.

12. Цибулько Г.Я. Трудове навчання. 10–12 класи. В 5-ти ч. Частина 4. Факультативний курс “Побутова техніка”. Програма. Поурочні плани / Г.Я. Цибулько, О.В. Лихолата. – Словянськ: ПП “Канцлер”, 2008. – 125 с.

Стаття надійшла до редакції 13.06.2014

УДК 81'243:81'276.6:33]:37.09

Оксана Тинкалюк, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

ВИДИ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Розкрито сутність комунікативних бар'єрів, що негативно впливають на ефективність професійного ініціомовного спілкування студентів. З'ясовано причини їх виникнення. Наведено коротку характеристику комунікативних бар'єрів. Запропоновано умови їхнього подолання у процесі вивчення іноземної мови.

Ключові слова: комунікативні бар'єри, майбутні економісти, іноземна мова професійного спілкування, комунікативний процес, фактори.

Літ. 9.

Оксана Тинкалюк, кандидат педагогических наук, ассистент кафедры иностранных языков для естественных факультетов Львовского национального университета имени Ивана Франко

ВИДЫ КОММУНИКАТИВНЫХ БАРЬЕРОВ СТУДЕНТОВ-БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ

Раскрыта сущность коммуникативных барьеров, негативно влияющих на эффективность профессионального иноязычного общения студентов. Выявлены причины их возникновения. Приведена краткая характеристика коммуникативных барьеров. Предложены условия их преодоления в процессе изучения иностранного языка.

Ключевые слова: коммуникативные барьеры, будущие экономисты, иностранный язык профессионального общения, коммуникативный процесс, факторы.

Oksana Tynkalyuk, Ph.D.(Pedagogy), Assistant of Fpreign Languages for Natural Sciences Faculties Department Lviv National University by I. Franko

TYPES OF COMMUNICATION BARRIERS OF STUDENTS (FUTURE ECONOMISTS) IN THE PROCESS OF STUDY OF THE FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION

This article disclose the essence of communicative barriers which has negative influence to effectiveness of professional foreign language communication of students. The reasons for their occurrence were founded. A brief description of communicative barriers was showed. Conditions of their overcoming in learning the foreign language were proposed.

Keywords: Communicative barriers, future economists, the foreign language of professional communication, communicative process, factors.

Постановка проблеми. Розширення міжнародних контактів у різних сферах суспільного життя, активне співробітництво з зарубіжними країнами, потребують якісного оновлення підготовки

фахівців економічної галузі, спроможних на належному рівні спілкуватися з представниками різних іноземних структур (компаній, фірм, організацій тощо), які належать до іншого мовного середовища та культури. Важливою особливістю